

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

Guidelines for Teacher Competency Development in The 21St Century for Schools under the Surin Primary Educational Service Office Area 3

เวณิกา ถนอมเพียร^{1*}, ทรงเดช สอนใจ², สุภธนภฤช ยอดสละ²

Wenika Tanompean^{1*}, Songdet Sornjai², Suphathanakrit Yodsala²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 3) เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียนและเทคนิคการสุ่มของ Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 159 คน และ จำนวน 336 คน รวม 495 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์องค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 แบบสอบถามที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 แบบยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครู และแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified})

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹ Graduate Student of Master Degree in Educational Administration, Surindra Rajabhat University

² Faculty of Educational, Surindra Rajabhat University

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding author)

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. องค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มี 8 องค์ประกอบและ 60 ประเด็นศึกษา

2. ผลการศึกษาการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า สภาพที่เป็นจริงของสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ความต้องการจำเป็นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาสมรรถนะด้านการพัฒนาหลักสูตร

3. ประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มี 8 องค์ประกอบหลักและ 40 ประเด็นศึกษา 55 แนวทาง โดยรวมมีความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา สมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were; 1) to study the real and possible conditions of teacher's learning instruction competency (TLIC) in the 21st century for schools under the Surin Primary Educational Service Office Area 3 (SPESAO 3), 2) to improve the guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO 3, and 3) to assess the guidelines for TLIC in the 21st for schools under the SPESAO 3. The sampling groups, selected by means of a proportional stratified random sampling and the Krejcie and Morgan random sampling techniques, comprised of school administrators and teachers. The informants were 495 school administrators teachers. The research instruments used in this research consisted of the teacher competence interview form, the real and possible conditions of the teacher competency questionnaire, the outline of guidelines for TLIC form, and appropriateness, possibility, and usage assessment form. All questionnaires were at a 0.98 level. The obtained data were analyzed with the use of means, frequency, percentage, standard deviation, and PNI_{modified}.

The findings were as follows:

1. There were 8 elements and 40 study issues of guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO.
2. The study showed that an outline of guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO consisted of the real condition of TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO was at a moderate level in all areas, the possible condition of TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO was at the highest level in all areas, and there were 8 elements, 40 study issue, and 55 guidelines.
3. The overall 8 elements and 40 study issues, and 55 guidelines were at the highest level on appropriateness, possibility, and usage of guidelines for TLIC in the 21st for Schools under the SPESAO.

Keywords: Developing Guideline, teacher competency in the 21st century

บทนำ

ยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนด“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 78-80) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 7 ว่าด้วยครู

คุณครูและบุคลากรทางการศึกษา มาตรา 52 กำหนดไว้ว่า “ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิตการพัฒนาครู คุณครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คุณครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555: 9)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงได้กำหนดนโยบายด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยครู และบุคลากรทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับศตวรรษที่ 21 ทักษะแห่งอนาคต ได้ถูกผลักดันเข้าสู่ระบบการศึกษา

ในหลายประเทศทั่วโลก ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ว่าเป็นทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ที่เป็นทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและงานอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกช่วยให้นักเรียนได้สืบค้นรวบรวมความรู้จากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ สร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยปรับบทบาทจาก “ครูผู้สอน” เป็น “ครูฝึก” เป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของผู้เรียน โดยครูผู้สอนคอยช่วยแนะนำและช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้โดยทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้เรียนทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต (วิจารณ์พานิช, 2555: 16-21)

การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และเป้าหมาย ในการดำเนินงานขององค์กร บุคลากรสามารถรู้ถึงสมรรถนะที่แท้จริงของตนเองที่ได้รับจากการประเมินร่วมกันระหว่างองค์กรและบุคลากร และนำมาใช้กับการบริหารทรัพยากรบุคคลเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรสามารถที่จะมุ่งฝึกฝนอบรม ที่ลดช่องว่างทางทักษะ ความรู้และทัศนคติด้วยการฝึกอบรมเฉพาะและมีเป้าหมายที่ชัดเจนเป็นที่ต้องการตามลักษณะงาน ช่วยในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการรับสมัครงานด้วยการเปรียบเทียบสมรรถนะ สามารถกำหนดและระบุถึงทักษะที่จำเป็นและตรงกับความต้องการของงานได้ดียิ่งขึ้นสามารถพัฒนารูปแบบของสมรรถนะที่จะแข่งขันได้โดยมีการจัดลำดับของการเรียนรู้เทียบ

กับมาตรฐานที่กำหนดไว้ (ชัยวุฒิ เทโพธิ์, 2563: 138) สมรรถนะที่สำคัญที่ควรนำมาประกอบด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสาร การร่วมมือร่วมใจ การคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม สมรรถนะเหล่านี้ ครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดกับสมรรถนะสำคัญในผู้เรียนได้หลากหลายกิจกรรมเพื่อพัฒนากระบวนการคิดและทักษะชีวิต (เฉลิมลาภทองอาจ, 2561: 171)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นหน่วยงานทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียนได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้การปฏิรูปการศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงได้กำหนดนโยบายในการบริหารจัดการศึกษา ให้นักเรียนมีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และทักษะในศตวรรษที่ 21 อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนยกระดับความเป็นมืออาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการ เป็นนักบริหารมือ สถานศึกษาเร่งรัดคุณภาพ สู่มาตรฐานสากล เขตพื้นที่การศึกษาพัฒนาสู่ความเป็นเลิศเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหาร กากับ ติดตามและพัฒนากิจการการศึกษา รวมทั้งการประเมินตนเองในการพัฒนา และการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น “งานได้ผล คนสำราญ องค์กรสำเร็จ” คือ ภาพแห่งความสำเร็จที่คาดหวังว่าทุกภาคส่วนผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา จะได้ร่วมด้วยช่วยกันก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กับผู้เรียนต่อไป การดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนนั้นคือ ปัญหาคุณภาพผู้เรียน รongลงมาเป็นปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2564: ออนไลน์)

การรายงานผลการประเมินความสามารถพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติ (National Test: NT) ปีการศึกษา 2562 ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าระดับประเทศเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยร้อยละของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เฉลี่ยทุกกลุ่มสาระต่ำกว่า 6.07 มุ่งเน้นแต่ผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไป เพื่อให้อยู่ในโลกแห่งการแข่งขันได้อย่างปลอดภัย และมีความสุข ถึงแม้ผลสัมฤทธิ์ในปีการศึกษา 2561 และ 2562 จะมีพัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ แต่ยังคงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในระดับประเทศที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2564: 78)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทและมีภาระหน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนการสอน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยมุ่งศึกษาใน 8 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ด้านการวิจัย ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการวัดผลประเมินผล เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของ

ครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นการศึกษาวิจัยและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 159 คน และ จำนวน 336 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น จึงทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนและการสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 จากกรอบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 1-15)

2. สร้างแบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นแบ่งเป็น 3 ตอน มีจำนวน 8 องค์ประกอบ 60 ประเด็นศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ท และยกเว้นแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โดยจัดลำดับความสำคัญ (PNI) 5 อันดับแรกขององค์ประกอบ จากนั้นสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน

3. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูล

1. องค์ประกอบและสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

2. สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยได้วิเคราะห์ผลจากคำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

3. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม รายด้าน

4. จัดลำดับความสำคัญจำเป็นของสมรรถนะครูภาษาอังกฤษ วิเคราะห์จำเป็นโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ซึ่งสูตรในการคำนวณมีดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช, 2548: 279)

5. ยกเว้นแนวทางพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 โดยจัดลำดับความสำคัญจำเป็น (PNI_{modified}) จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

6. ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์แนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม รายด้าน

ผลการวิจัย

1. ศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

1.1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ได้กำหนดองค์ประกอบ 8 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก 4) ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 6) ด้านการวัดผลประเมินผล 7) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู 8) ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

2. ศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาสภาพที่เป็นจริงของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, $S.D.=0.51$)

2.2 สภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, $S.D.=0.33$)

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น มาจัดลำดับความสำคัญจำเป็น ($PNI_{modified}$) มายกร่างแนวทางการพัฒนาฯ จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน องค์ประกอบ 8 ด้าน 40 ประเด็นศึกษา และ 55 แนวทางการพัฒนา

3. ประเมินแนวทางพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

3.1 การประเมินแนวทางแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มี 8 องค์ประกอบหลัก ประเด็นที่นำมาศึกษามี 40 ประเด็น 55 แนวทางพบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.83$, $S.D.=0.33$) มีความเหมาะสมเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายตามประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. องค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมาครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ที่ได้จากการสังเคราะห์จากแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูมาจัดระบบองค์ประกอบสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมี ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการวัดผลประเมินผล ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน องค์ประกอบ ทั้ง 8 ด้าน เป็นตัวสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ งานวิจัยของน้ำฝน ชื่นชม (2560:136) องค์ประกอบของการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างและพัฒนาหลักสูตร 2) ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การใช้และพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ 5) การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

2. สภาพที่เป็นจริงของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 8 ด้าน ภาพรวมอยู่ในระดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และรองลงมา คือ การบริหารจัดการชั้นเรียน ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติภูมิ สุวรรณไตรย์ (2564:160) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า สภาพปัจจุบันของสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร

3. สภาพที่ควรจะเป็นของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า พบว่าทั้ง 8 ด้านภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัย ชฎาพร สีหาวงศ์ (2560: 145-146) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางเสริมสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ภาพรวมระดับการปฏิบัติในสถานศึกษามีสภาพการปฏิบัติงานด้านการ

บริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ทั้ง 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเรียงด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้และด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและด้านที่มีระดับต่ำสุดคือ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้

4. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญ (Modified Priority Needs Index: PNI_{modified} Modified) ในการพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้ ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู และด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับสุดท้าย คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะครูได้จัดลำดับความต้องการจำเป็น 5 อันดับแรก เพื่อนามาเป็นประเด็นในการศึกษาหาหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครู ดังต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรมี 5 ประเด็น ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกมี 5 ประเด็น ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้มี 5 ประเด็น ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมี 5 ประเด็น ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมี 5 ประเด็น การบริหารจัดการชั้น

เรียนมี 5 ประเด็น ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูมี 5 ประเด็น ด้านการวัดผลและประเมินผลมี 5 ประเด็น สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยาภรณ์ ตู้อามูล (2563: 157) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ ดังนี้อันดับที่ 1 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.250$) อันดับที่ 2 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.243$) อันดับที่ 3 การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.240$) อันดับที่ 4 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($PNI_{\text{modified}} = 0.235$) และอันดับที่ 5 การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{\text{modified}} = 0.234$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเห็นความสำคัญและตระหนักการออกแบบการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนจัดการเรียนรู้ดำเนินไปด้วยดี บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา การออกแบบการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงมีความต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านนี้ อีกทั้งครูคงเห็นว่าการออกแบบการเรียนรู้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากครูผู้สอนจะต้องออกแบบการสอนให้มีความน่าสนใจ เนื้อหาครบถ้วน ชัดเจน

5. ยกร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการยกร่างแนวทางการพัฒนา

สมรรถนะ ของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 8 องค์ประกอบ 40 ประเด็น ที่ศึกษา โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน ที่มีประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา หัวหน้าวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษาโดยมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ และปฏิบัติหน้าที่เป็นศึกษานิเทศก์ และผู้ให้คำแนะนำในการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อหาข้อเสนอแนะทางที่เหมาะสมสำหรับการวัดคุณภาพและพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู และเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพใช้ในการวางกรอบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และสถานศึกษาอื่น ๆต่อไป

6. การประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 8 ด้าน 55 ประเด็นที่นำมาหาแนวทางในการศึกษา โดยในแต่ละองค์ประกอบของสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรมี 6 แนวทาง ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกมี 7 แนวทาง ด้านออกแบบและการจัดการเรียนรู้มี 8 แนวทาง ด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศมี 7 แนวทาง ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนมี 7 แนวทาง การบริหารจัดการชั้นเรียนมี 7 แนวทาง ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูมี 6 แนวทาง ด้านการวัดผลและประเมินผลมี 7 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่าโดยรวมมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย นาถชนก ภูมั่ง (2563: 141) ได้ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งโดยรวมและแต่ละองค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ควรส่งเสริมการนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ไปใช้ในสถานศึกษาโดยการจัดฝึกอบรม สัมมนา กระบวนการ และมีการติดตามผลการนำไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผล

1.1 ผู้บริหารการศึกษาควรรำแนวทาง การพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ไปกำหนดแนวทางการพัฒนาครูได้ทดลองใช้เพื่อ ให้การเรียนรู้บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการ การศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผล การนำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูใน ศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ให้มี ประสิทธิภาพ โดยการเปรียบเทียบสมรรถนะของ ครูในศตวรรษที่ 21 ของครูผู้สอนในสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อค้นหาแนวทางการ พัฒนาสมรรถนะของครูด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อ เป็นการพัฒนาศักยภาพของครูให้ครบรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

- จริยาภรณ์ ตู้อามูล. (2563). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จิตติภูมิ สุวรรณไตรย์. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.

- ชัยวุฒิ เทโพธิ์. (2563). *แนวทางการส่งเสริมสมรรถนะที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. วิทยานิพนธ์ ดษ. (รัฐประศาสนศาสตร์). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- นาถชนก ภูมิ่ง. (2563). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารและพัฒนาการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- น้ำฝน ชื่นชม. (2560). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 7*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิจารณ์ พาณิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: แผนพัฒนาจิตเพื่อสุขภาพมูลนิธิสตรี้-สฤชต์วิงค์.
- วีระชัย ศรีวงษ์รัตน์. (2559). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริประภา หลงพิมาย. (2560). *การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3. (2563). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *จรรยาบรรณวิชาชีพครู พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). *ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐาน
ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4)
พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.